

خور روشنای

پناه گنج نقشبندی
مجلس شورای اسلامی

یادگاری از گذشته، میراثی برای آینده

گردآوری:

معاونت عمران و مسکن، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی

عنوان و نام پدیدآور:	بنیادگذاری از گذشته میراثی برای آینده / مدیر طرح: معاونت عمران روستایی بنیاد مسکن انقلاب اسلامی؛ برگردان به لاتین: لیلا سلیمانی؛ طراح و مدیر هنری: علی اعرابی.
مشخصات نشر:	تهران: بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، حساب: ۱۰۰۰ [صد] امام، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری:	۲۸ص: مصور (رنگی)، جدول (رنگی)، نقشه (رنگی)؛ ۲۶۱ × ۲۱۰م
شابک:	۹۷۸-۶۲۲-۷۰۵۴-۷۲-۶
وضعیت فهرست‌نویسی:	فیا
یادداشت:	فارسی - انگلیسی
موضوع:	عمران روستایی ایران - بیرجند - Iran - Birjand Rural development
موضوع:	خور - Iran (Khor)
شناخه افروده:	سلیمانی، لیلا، ۱۳۵۰ - مترجم
شناخه افروده:	بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، معاونت عمران روستایی
شناخه افروده:	بنیاد مسکن انقلاب اسلامی
رده‌بندی کنگره:	DSRY-۷۲
رده‌بندی دیویی:	۹۵۵/۸۲۹۲
شماره کتابشناسی ملی:	۷۸۱۴۵-۹

خور روشنای خور

کتابخانه مرکز پژوهش های خورانی اسلامی کالج خور

شماره ثبت: ۱۵۶۱
تاریخ: ۱۴۰۴/۰۴/۰۱

روستای خور، یادگاری از گذشته میراثی برای آینده
 ناشر: بنیاد مسکن انقلاب اسلامی
 مدیر طرح: معاونت عمران روستایی بنیاد مسکن انقلاب اسلامی
 برگردان به لاتین: لیلا سلیمانی
 طراح و مدیر هنری: علی اعرابی
 لیتوگرافی، چاپ و صحافی: چاوش، ایده‌آل
 چاپ اول: تابستان ۱۴۰۰
 شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
 شماره شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۰۵۴-۲۲-۴
 قیمت: ۴۰۰,۰۰۰ ریال

تمامی حقوق مربوط به این کتاب محفوظ و متعلق به بنیاد مسکن انقلاب اسلامی می‌باشد

تهران، خیابان دکتر فاطمی، شماره ۲۷۶، صندوق پستی ۱۵۸۷۵/۴۹۱۳

تلفن: ۸۹۵۵۹۴۵، دورنگار: ۸۹۵۵۹۳۳

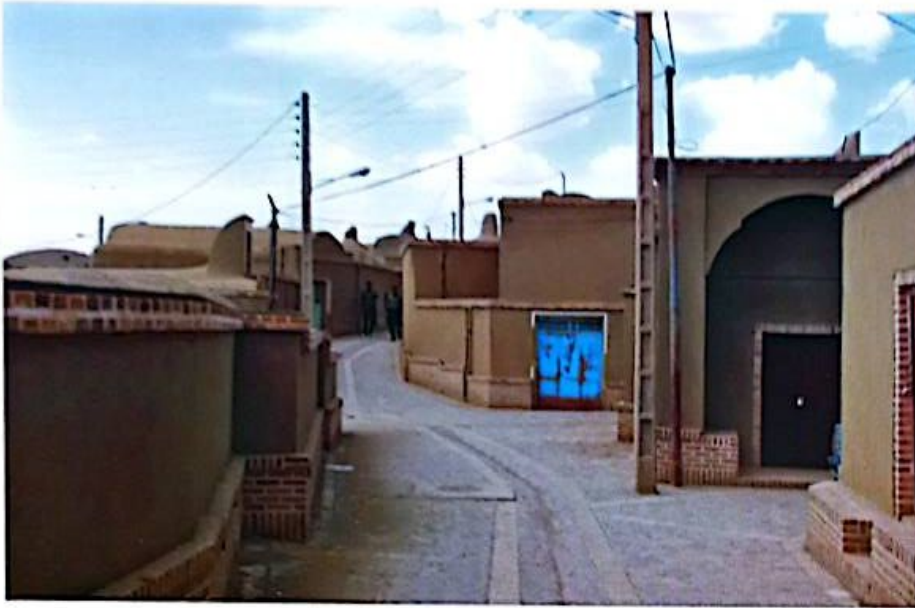
نشانی سایت: www.bonyadmaskan.ir

لطفاً کلیه انتقادات، پیشنهادات و نقطه نظرات اصلاحی خود را به نشانی:

publish@bonyadmaskan.ir با ذکر نام کتاب و شماره صفحه ارسال نمایید.

بنیاد مسکن انقلاب اسلامی

۲۳

معرفی طرح بهسازی
بافت بارزش

۱۹

ضرورت تهیه طرح

۱۳

ویژگی‌های بافت
کالبدی و معماری
بومی

۷

ویژگی‌های
جغرافیایی، اجتماعی،
فرهنگی و اقتصادی

۶

مقدمه

۳۰

بررسی وضعیت کف‌سازی و جداره‌سازی معابر
قبل و بعد از اجرای طرح بهسازی بافت بارزش

۲۵

معرفی اقدام‌های اجرایی

۲۳

اهداف طرح بهسازی

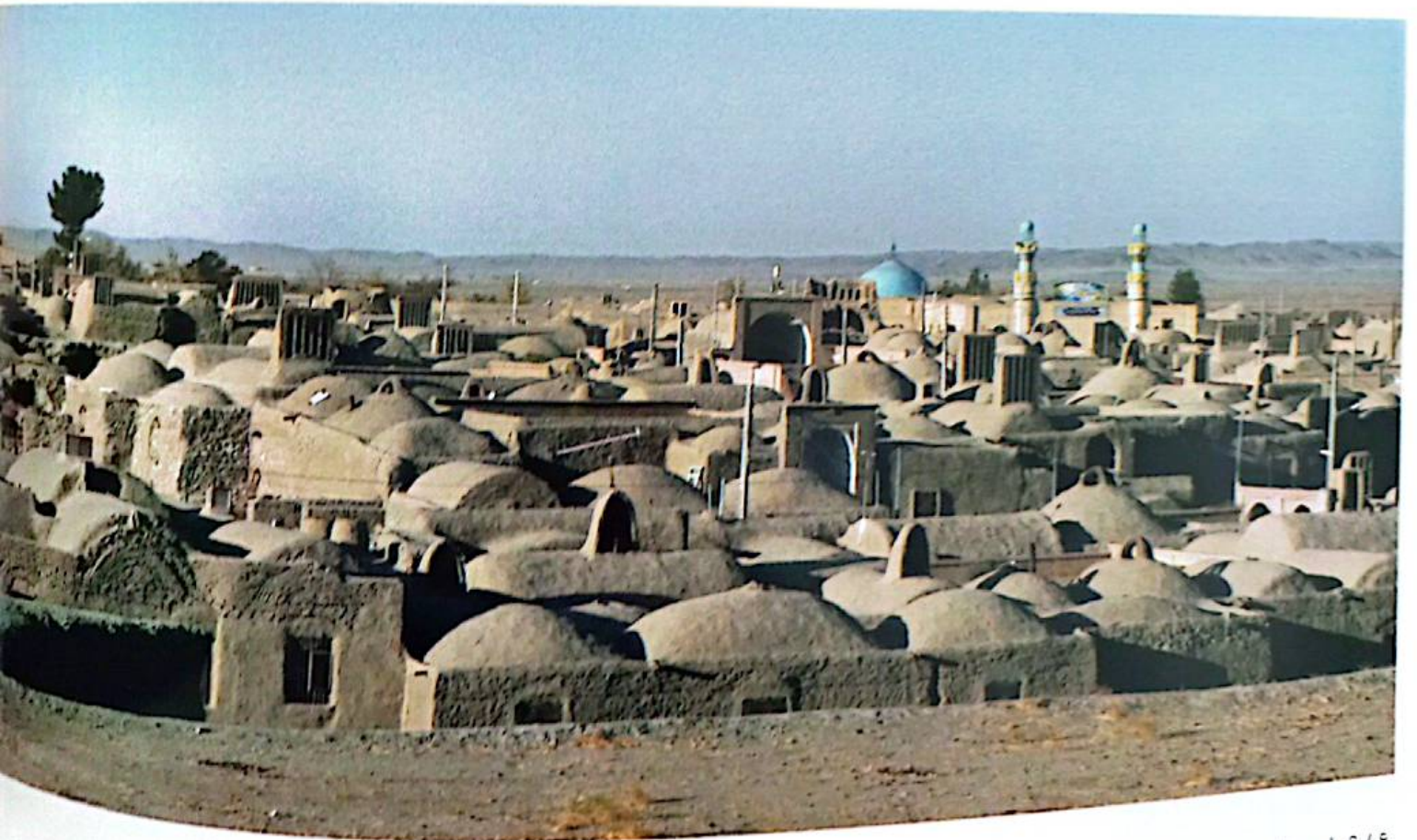
مروری بر فعالیت‌های
بنیاد مسکن انقلاب اسلامی
در بهسازی بافت باارزش روستای خور

مقدمه

اجرای طرح بهسازی بافت باارزش روستایی را از ابتدای برنامه سوم توسعه در دستور کار قرار داده است که روستای خور واقع در استان خراسان جنوبی، از جمله روستاهای هدف این طرح محسوب می‌شود. این روستا به دلیل عواملی چون قدمت و پیشینه تاریخی، وجود آثار، ابنیه و الحاقان ارزشمند معماری، انطباق ساختار فضایی روستا با عوامل محیطی طبیعی و... واجد ارزش شده و به این دلیل تهیه و اجرای طرح بهسازی بافت باارزش روستای خور در دستور کار بنیاد مسکن انقلاب اسلامی قرار گرفته است.

غیرغم تحولاتی که وجود آمده در دهه‌های اخیر، برخی از سکونتگاه‌های کشور به دلیل ویژگی‌های محیطی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی، دارای غنایی شگرف در الگو و اسلوب معماری هستند و همچنان هویت و فرهنگ معماری خود را حفظ نموده‌اند. به همین دلیل، دوباره زنده‌سازی میراث ماندگار گذشته، عامل مهمی برای توجه به حفاظت و احیای معماری این روستاها، به شمار می‌آید.

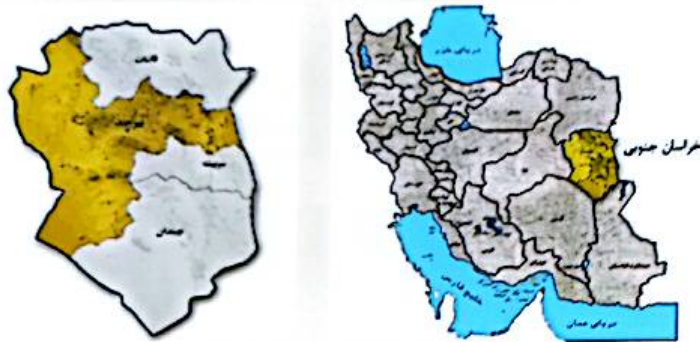
در این زمینه، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی به عنوان متولی توسعه کالبدی سکونتگاه‌های روستایی کشور با هدف حفاظت و احیای بافت کالبدی، صیانت از ارزش‌ها و اصالت فرهنگی، تاریخی و کالبدی- فضایی روستاها و بالا بردن سطح زندگی روستائیان، مطالعه و

ویژگی‌های جغرافیایی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی

روستای خور از جمله روستاهای دهستان خوسف از توابع بخش مرکزی شهرستان بیرجند واقع در استان خراسان جنوبی می‌باشد که در مختصات $33^{\circ}05'$ طول و $58^{\circ}25'$ عرض جغرافیایی و در ارتفاع 1300 متری از سطح آب‌های آزاد استقرار یافته است. به لحاظ موقعیت نسبی، روستای مورد مطالعه در مسیر جاده ارتباطی شهرستان طبس به شهرستان بیرجند و در مجاورت پایگاه دوازدهم شکاری نیروی هوایی این شهرستان و در فاصله 15 کیلومتری شمال غربی شهر بیرجند در کرانه شمالی دشت لوت قرار گرفته است. براساس مستندات موجود، روستای خور به لحاظ ارزش‌های تاریخی، معماری و... به عنوان نگینی بر پیشانی کویر، یکی از فرصت‌ها و قابلیت‌های شهرستان بیرجند محسوب می‌شود. به طوری که وجود بقایایی از قلعه قدیمی در کنار بافت تاریخی به همراه ردیف بادگیرها و فلات دارا بودن چشم‌اندازهای طبیعی بکر، زیبا و... شرایط مساعدی برای توسعه فعالیت‌های مربوطه به ویژه در ارتباط با فعالیت‌های گردشگری و انجام پژوهش‌های علمی (گونه‌شناسی مسکن و بافت) را در این ناحیه ایجاد نموده است.

در مورد وجه تسمیه روستای خور، نظرهای متفاوتی وجود دارد. برخی می‌گویند به این سبب نام روستا را خور نهاده‌اند که بر کرانه کویر بوده و نامی است که بر شهرها و آبادی‌های حاشیه دریا و کویر می‌نهند. برخی نیز روایت می‌کنند که نام روستا در قدیم، شهر سبز بوده است و در پی جنگی که در این روستا در می‌گیرد، نام آن به «خون» و سپس به «خور» تغییر پیدا می‌کند.

بیابان و مزارع، مهمترین عوارض طبیعی این روستا را تشکیل می‌دهند. ساختار زمین‌شناسی روستای خور همچون شهرستان بیرجند، جزئی از بخش شمالی لوت مرکزی در شرق ایران و مربوط به دوران اول تا چهارم زمین‌شناسی می‌باشد.

به لحاظ ویژگی‌های اقلیمی، شرایط اقلیم کلان (ماکروکلیم) روستای خور بیش از هر چیز وابسته به عوامل محیطی در مقیاس منطقه‌ای و نیز سیستم‌های جهانی کنترل‌کننده آب‌وهوا و اقلیم خرد (میکروکلیم) آن، متأثر از موقعیت جغرافیایی روستا و بیش از همه، عامل ارتفاع و جهت‌گیری کوه‌های اطراف می‌باشد. جریان بادهای محلی به روستا، حیات و معیشت روستائیان را به میزان زیاد متأثر ساخته است. از جمله این جریان‌های هوایی، فرج باد با جهتی از سمت جنوب‌شرق به شمال‌غرب می‌باشد که با وزش در ماه‌های فصل زمستان و ماه نخست فصل بهار، نوید بخش بارش باران بوده و بادی مفید تلقی می‌شود. باد جریان یافته در بادگیرهای واحدهای مسکونی نیز در فصل تابستان که از سمت ارتفاع شمالی می‌وزد، تأمین می‌شود. در مقابل نیز، سیاه، تفت و چله باد از جمله بادهای مضر و نامطلوب روستا تلقی می‌شوند که یا حامل گردوغبار و یا توأم با گرمای سوزان بوده و مختل شدن آسایش روستائیان و یا خشک شدن محصول‌های کشاورزی را به دنبال دارند.

۱. آب و هوای ناحیه بزرگی از زمین (Macroclimate)

۲. آب و هوای یک شهر یا ناحیه با محل سرسسته مانند گلخانه و تالار، آب و هوای ناحیه (Microclimate).